

การหายไปของป่าไม้ในประเทศลุ่มน้ำโขง

ผู้คนที่ชีวิตอยู่ได้ด้วยป่าไม้

“ป่าไม้เป็นบ้านของฉัน ฉันอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีบ้าน” ชาวลาเวคนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในแถบภูเขาของลาวกล่าวไว้ ชีวิตในต่างชนบทในประเทศลุ่มน้ำโขงนั้น อยู่ได้ด้วยธรรมชาติซึ่งก็คือป่าไม้และแม่น้ำลำธาร¹

ประชากรราวๆ 70 ล้านคนมีชีวิตที่พึ่งพาระบบนิเวศโดยตรง คือ เป็นแหล่งอาหาร น้ำ วิถีชีวิต และปัจจัยที่สำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการมีอยู่ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงหรือ GMS ประกอบไปด้วย 5 ประเทศ คือ ลาว พม่า ไทย กัมพูชา และเวียดนาม และ 2 จังหวัดของจีนคือ ยูนนานและกวางสี รัฐอิสระของชาวจ้วง (WWF 2013:51)

ผู้คนที่เกี่ยวพันกับการเกษตรที่ต้องอาศัยธรรมชาติเป็นแหล่งผลิตอาหารซึ่งคาดเดาไม่ได้เหล่านี้ ยังชีพด้วยผลผลิตที่ได้จากป่าเช่น หน่อไม้ เห็ด และสัตว์ป่า² ไม้ที่พวกเขาใช้สร้างบ้านและมุงหลังคาทำได้จากป่า นอกจากนี้ พวกเขายังรับมรดกทางภูมิปัญญาเกี่ยวกับพืชที่ใช้เป็นยารักษาโรคอีกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น ในมณฑลยูนนานในจีน ลาว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย และภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม ผู้คนยังให้ความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในป่ารวมถึงข้อห้ามดั้งเดิมหลายประการที่พวกเขายังคงปฏิบัติสืบมา ช่วยห้ามไม่ให้ตัดไม้หรือใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างฟุ่มเฟือย³

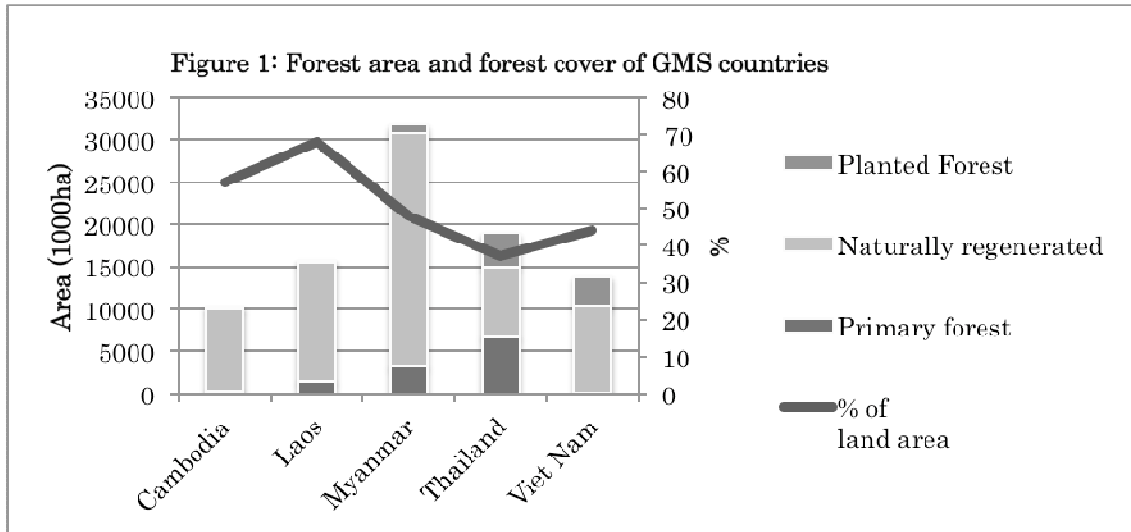
กลุ่มชาติพันธุ์ประเทศในลุ่มน้ำโขงมีการทำไร่หมุนเวียนตามภูเขา พวกเขาจะตัดไม้และเผาป่าเพื่อทำให้เป็นพื้นที่โล่ง จากนั้นจะปลูกพืชพันธุ์บางอย่างเป็นเวลาสั้นๆ แล้วก็จะปล่อยให้พื้นที่บริเวณนั้นไว้หลังจากการเก็บเกี่ยว เพื่อให้พืชพรรณต่างๆ พื้นดินและเจริญเติบโตในช่วงนอกฤดูเพาะปลูก หลังจากนั้นพื้นที่นี้จะถูกหมุนเวียนกลับไปใช้ในการปลูกพืชอีกครั้ง สำหรับชาวบ้านที่ทำไร่หมุนเวียนนี้ ป่ากับพื้นที่ทำการเกษตรถือเป็นสิ่งเดียวกัน ในป่าขั้นที่สองที่เกิดจากการทำไร่หมุนเวียนชาวบ้านสามารถเก็บของป่าได้ ซึ่งของในป่าบางอย่างนี้มีเฉพาะในป่าขั้นที่สองเหล่านี้เท่านั้น หากที่อื่นไม่ได้ ดังนั้นทั้งคนและป่าต่างก็มีชีวิตอยู่ร่วมกันพึ่งพาอาศัยกันในลักษณะที่ป่าให้วิถีชีวิตแก่มนุษย์ และมนุษย์ให้ความหลากหลายทางชีวภาพแก่ป่า⁴

ตามที่ชาวลาเวได้กล่าวไว้ในตอนต้นของรายงานฉบับนี้ ผู้คนที่อาศัยในบริเวณลุ่มน้ำโขงทำมาหากินจะอยู่ไม่ได้หากไม่มีป่า อย่างไรก็ตาม ปริมาณป่าไม้และความสมบูรณ์ของป่าในภูมิภาคนี้ก็ลดลงอย่างมากในช่วงครึ่งหลังศตวรรษที่ผ่านมาซึ่งนับเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตของผู้คน

ป่าไม้ที่หายไปในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง

ตามสถิติที่รวบรวมไว้เมื่อปี 2553 (2010) โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) มีพื้นที่ป่าจำนวน 562.5 ล้านไร่ยังคงเหลืออยู่ในทั้งห้าประเทศ โดยมี 13 เปอร์เซ็นต์เป็นป่าดิบ และอีก 10 เปอร์เซ็นต์เป็นพื้นที่เพาะปลูก ส่วนที่เหลือเป็นป่าเสื่อมโทรมแต่ก็ยังเป็นป่าไม้ตามธรรมชาติที่จะฟื้นคืนกลับสู่สภาพเดิมด้วยตัวเองหากไม่ถูกรบกวน (ตารางที่ 1) ป่าไม้ในแต่ละประเทศแบ่งตามอัตราส่วน จะอยู่ที่

กัมพูชา 57 เปอร์เซ็นต์ ลาว 68 เปอร์เซ็นต์ พม่า 48 เปอร์เซ็นต์ ไทย 37 เปอร์เซ็นต์ และเวียดนาม 44 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อจำแนกตามประเภทป่า กัมพูชาและเวียดนามมีจำนวนป่าดิบเพียงเล็กน้อย (ในกัมพูชามี 2,012,500 ไร่ และเวียดนามมี 500,000 ไร่) และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ทั้งไทยและเวียดนามต่างมีพื้นที่ทำการเกษตรขนาดใหญ่

ตามข้อมูลของ FAO (2010) ¹

เมื่อปี 2516 (1973) ประเทศทั้งห้าคือลาว พม่า ไทย กัมพูชา และเวียดนาม มีพื้นที่ป่าไม้รวมกันทั้งหมด 875 ล้านไร่ (นับเป็น 73 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ของทั้งห้าประเทศทั้งหมดรวมกัน) แต่ภายในปี 2552 (2009) ปริมาณพื้นที่ป่าไม้ลดลงเหลือประมาณ 625 ล้านไร่ (นับเป็น 51 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ของทั้งห้าประเทศทั้งหมดรวมกัน) นั่นหมายความว่าป่าไม้หายไปถึง 31 เปอร์เซ็นต์ (WWF 2013:23) ซึ่งถ้านับเป็นรายประเทศ ตั้งแต่ปี 2523 (1980) ป่าไม้ในกัมพูชาหายไป 22 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2516 (1973) ในขณะที่ป่าไม้ของลาวกับพม่าหายไป 24 เปอร์เซ็นต์ ส่วนของไทยกับเวียดนามหายไป 43 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งหากการตัดไม้ทำลายป่ายังคงเป็นไปเรื่อยๆ เช่นนี้ ก็มีคำเตือนว่า ภายในปี 2573 (2030) ป่าไม้อีก 34 เปอร์เซ็นต์ ในภูมิภาค GMS (ไม่รวมจีน) ก็จะไป (WWF 2013:7)

สาเหตุของการตัดไม้ทำลายป่า

สาเหตุของการตัดไม้ทำลายป่าในภูมิภาคแม่น้ำโขงนั้นมีหลายสาเหตุ **สาเหตุหนึ่ง**คือสงครามกลางเมืองที่กินระยะเวลาต่อเนื่องยาวนาน ในช่วงสงครามเวียดนามกองทัพสหรัฐใช้ระเบิดนาปาล์มและสารสเปรย์ใบไม้ร่วง ซึ่งอาวุธทั้งสองอย่างได้ทำลายป่าไม้เขตร้อน โดยกินพื้นที่ขนาดใหญ่ และในการต่อสู้กันระหว่างกองกำลังผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์กับกองกำลังของรัฐบาลไทยในป่าบริเวณภูเขาภาคกลางในช่วงปี 2513 (1970) ถึงก่อนปี 2523 (1980) พื้นที่ป่าไม้จำนวนมากก็ถูกเผาทำลายโดยกองกำลังของรัฐบาล (Kashio)

การเตรียมพื้นที่เพื่อปลูกยางพารา
(แขวงอัตตะปือ ทางใต้ของลาว)

ไร่ข้าวโพดปลูกเป็นอาหารสัตว์ ทำให้เกิดการพังทลายของดิน
และดินเสื่อมโทรม (แขวงอุดมไซ ทางเหนือของลาว)

ประการที่สองคือจากการกระตุ้นให้เกิดนโยบายการพัฒนาการเกษตร ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนป่าให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม การพัฒนาสวนป่ายางพาราและการปลูกต้นยูคาลิปตัส การปลูกพืชเศรษฐกิจเช่น มันสำปะหลังและอ้อย ส่งผลให้เกิดการแผ้วถางป่าให้กลายเป็นพื้นที่เกษตรกรรม นอกจากนี้ ไทยและเวียดนามยังมีการทำนาถ้าง ซึ่งทำให้ป่าชายเลนหายไป องค์กรพัฒนาเอกชนของอังกฤษที่ชื่อ โกลบอล วิทเนส (Global Witness) ได้ชี้ให้เห็นปัญหาของการใช้ประโยชน์ของที่ดินในลาวและกัมพูชา รวมทั้งการให้เงินสนับสนุนในการปลูกป่ายางพาราในเวียดนาม ตามรายงานของโกลบอล วิทเนส (Global Witness 2013) บริษัทยักษ์ใหญ่ของเวียดนามมีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับรัฐบาลท้องถิ่นและผู้มีอิทธิพลทางการเงินในประเทศ และคนสองกลุ่มนี้ให้สิทธิบริษัทเช่าที่ดินเพื่อปลูกต้นยาง ทั้งที่มีผลร้ายต่อสังคมและสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ รายงานยังกล่าวถึง ธนาคารดอยช์แบงก์และบรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (IFC: ไอเอฟซี) ซึ่งเป็นกลุ่มธนาคารโลกให้การสนับสนุนการปลูกสวนยางพารา โดยลงทุนในบริษัทที่ทำการเพาะปลูกอย่างไม่คำนึงถึงปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมหรือสิทธิมนุษยชน ซึ่งการไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศดังกล่าวสู่บริษัทต่างๆ ถือเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการตัดไม้ทำลายป่าในภูมิภาคนี้

การตัดไม้จากพื้นที่การก่อสร้างเขื่อนน้ำเทิน 2
ในลาว (รูปถ่าย 2538)

ต้นไม้ที่หลงเหลือจากการตัดในการสร้างอ่างเก็บน้ำ
ของเขื่อนน้ำเทิน 2 (รูปถ่าย 2538)

ประการที่สาม คือการพัฒนาสาธารณูปโภคขนาดใหญ่เช่น เขื่อนและเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ โครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ น้ำเทิน 2 ในลาว⁵ ที่ได้รับเงินทุนช่วยเหลือจากธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ทำให้เกิดน้ำท่วมป่ากินพื้นที่ถึง 450 ตร. กม. ซึ่งป่าเหล่านี้มีความหลากหลายทางธรรมชาติอย่างมากจนเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “กาลาปากอสแห่งเอเชีย” ระหว่างปี 2536 ถึงปี 2537 (1993-1994) ก่อนหน้าที่จะมีการสร้างเขื่อนนี้ บริษัทค้าไม้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกองทัพลาวได้ตัดไม้มีค่าเช่น ต้นสนสองใบ แล้วส่งไม้ดังกล่าวไปขายยังประเทศเพื่อนบ้านเช่น ไทยและเวียดนาม นอกจากนี้ บริษัทพลังงานน้ำเทิน 2 (NTPC) ที่เป็นผู้ดำเนินโครงการ ได้ปล่อยน้ำเข้าท่วมอ่างเก็บน้ำโดยไม่ได้เคลื่อนย้ายต้นไม้ออกไปอย่างเหมาะสม ถือเป็นการทำลายนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของลาวเอง ซึ่งซากต้นไม้ที่ถูกน้ำท่วมนี้ ยังคงมีให้เห็นในอ่างเก็บน้ำดังกล่าว แม้แต่ในปัจจุบัน ตามสถิติที่เป็นทางการของรัฐบาล ผลผลิตไม้ 80 เปอร์เซ็นต์ต่อปีจากลาวมาจากการตัดไม้จากป่าที่ถูกพัฒนาให้เป็นเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำหรือเขื่อน

ประการที่สี่ ที่เป็นปัญหาสำคัญคือ การตัดไม้อย่างผิดกฎหมาย ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนในกรณีของลาว แต่ปริมาณไม้ที่ถูกตัดที่จับกุมได้เท่ากับประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนไม้ทั้งหมดที่อยู่ในโรงเลื่อย บวกกับอัตราการผลิต เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า มีการลักลอบตัดไม้อย่างมาก และตั้งแต่ปี 2544 (2001)

เป็นต้นมา รัฐบาลลาวได้อนุมัติการส่งออก ผลผลิตไม้ที่ทำจากไม้ป่าธรรมชาติ แต่อุตสาหกรรมโรงเลื่อยในลาวก็ยังไม่มีการแข่งขันสูงเท่าในเวียดนาม ฉะนั้น การส่งออกไม้ดิบและผลผลิตไม้จากไม้ที่ผ่านกระบวนการแปรรูปจากโรงงานในขั้นต้นจึงยังคงดำเนินต่อไป (Fujita 2012)

นอกจากนี้ มุมมองทั่วไปต่อการทำไร่หมุนเวียน ซึ่งเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า การตัดและเผา ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการตัดไม้ทำลายป่า อย่างไรก็ตาม วิธีนี้ก็ถือว่าเป็นวิธีการทำการเกษตรแบบยั่งยืนหากระยะเวลาที่ป่าบริเวณนั้นถูกปล่อยทิ้งร้างเพียงพอให้พืชพันธุ์ตามธรรมชาติได้ฟื้นตัวนั้น ถูกรักษาไว้หลังจากฤดูเก็บเกี่ยว แต่เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นโครงการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค และการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและการปลูกพืชเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่ที่จะใช้ในการทำไร่หมุนเวียนลดน้อยลงเรื่อยๆ และเนื่องด้วยสาเหตุนี้ระยะเวลาปล่อยพื้นที่ทิ้งร้างให้ต้นไม้ฟื้นตัวจึงสั้นลง จนถึงจุดที่คนเริ่มตัดและเก็บเกี่ยวต้นไม้ที่ยังไม่โตเต็มที่ พื้นที่ทางการเกษตรที่ครั้งหนึ่งชาวบ้านเคยใช้ทำกินกลายเป็นของเอกชนและถูกปิดกั้นเพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะตั้งโดยบริษัทหรือคนทั่วไป เหล่านี้ทำให้อุปสรรคการทำไร่หมุนเวียนสั้นลง และในบางกรณียังทำให้เพิ่มแรงดันบนพื้นผิวดิน (Barney 2010) ในลาวรัฐบาลได้ออกนโยบายย้ายถิ่นที่อยู่ให้กับกลุ่มชาติ

ซุงขนาดใหญ่ถูกขนมาจากทางใต้ของลาวเพื่อส่งไปเวียดนาม การส่งออกไม้ซุงหรือไม้ดิบเป็นข้อห้าม แต่ยังมีลักลอบการตัดไม้และขายไม้

พันธุ์ โดยเน้นให้ไปอยู่ตามสองข้างทาง เป็นผลให้คนเหล่านี้ขาดที่ดินทำกินซึ่งผลของนโยบายดังกล่าวนำไปสู่ระยะเวลาที่ผืนดินให้พื้นตัวสั้นลงสำหรับการทำไร่หมุนเวียนเช่นกัน ซึ่งยิ่งทำให้สถานการณ์แย่งชิงเพราะเหตุการณ์เช่นนี้ทำให้เกิดการทำลายผืนดิน (Higashi 2010) ฉะนั้น ในการพิจารณาถึงปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าอันเนื่องมาจากการทำไร่หมุนเวียน การมองที่ปัจจัยพื้นฐานก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เนื่องจากเมื่อระยะเวลาที่ปล่อยทิ้งให้ป่าพื้นตัวสั้นลงเช่นนี้ ก็เกินความสามารถของธรรมชาติที่จะฟื้นตัว และในหลายๆ กรณีนำไปสู่การเสื่อมสภาพของดิน

ข้อเสนอ การป้องกันป่าจากความเสียหายและการเสื่อมสภาพ

เรามักจะนึกถึงโครงการฟื้นฟูป่าเมื่อมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันป่าเสื่อมสภาพ อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูป่าในลุ่มน้ำโขงได้ทำให้เกิดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเช่น ยูคาลิปตัสหรือปาล์มที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ในมุมมองของการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพและการรักษาความมั่นคงทางอาหารสำหรับคนในพื้นที่ การปลูกพืชลักษณะนี้กลับมีผลเสียอย่างมาก ในบางกรณี ป่าที่ชาวบ้านใช้ทำไร่หมุนเวียนหรือเก็บผลิตผลจากป่า มักถูกลบความเห็นว่าเป็น “ป่าเสื่อมโทรม” และก็จะถูกปิดป่าแล้วแทนที่ด้วยโครงการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งที่จริงแล้วเมื่อมีโครงการปลูกป่าควรต้องมีการพิจารณาถึงสิ่งอื่นๆ ไม่เพียงแต่ประเภทของดินและพันธุ์ไม้ที่จะปลูก แต่ควรคำนึงถึงปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมร่วมด้วยก็เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกัน

การอนุรักษ์ป่าไม้อย่างยั่งยืนจะไม่สามารถสำเร็จได้หากขาดความเข้าใจและความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นที่อาศัยป่าไม้เป็นแหล่งทำกินและใช้ทรัพยากรจากป่าไม้ แต่ทว่าในความเป็นจริงแล้ว ประชาชนในท้องถิ่นของประเทศในลุ่มน้ำโขงมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลหรือโครงการพัฒนาต่างๆ น้อยมาก แม้ว่าระดับของการปิดกั้นจะแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ที่ลาว เคยมีกรณีที่ว่าประชาชนคนหนึ่งยื่นอุทธรณ์ต่อสมาชิกแห่งชาติลาว เกี่ยวกับปัญหาอันเนื่องมาจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินงานโดยบริษัทเวียดนาม คนคนนั้นกลับถูกจับ นอกจากนี้ เพื่อสนับสนุนให้ชาวบ้านอนุรักษ์ป่าไม้ ชุมชนที่ได้รับผลกระทบและภาคประชาสังคมก็ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับระบบการอนุรักษ์ป่าไม้ด้วย

นอกเหนือจากการปรับปรุงแก้ไขแนวทางเกี่ยวกับป่าไม้ของแต่ละประเทศแล้ว เพื่อเป็นการป้องกันการสูญป่าหรือป่าเสื่อมโทรม ก็จำเป็นจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เช่นในลาวและกัมพูชา ที่การลักลอบตัดไม้และการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียกำลังเกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งก็มีกฎหมายเพื่อรองรับหรือป้องกันการกระทำผิดดังกล่าวอยู่บ้าง แต่ไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอย่างเหมาะสม อันเนื่องมาจากการทุจริตคอร์รัปชันและขาดการควบคุม นำไปสู่สภาพป่าเสื่อมโทรม สถาบันต่างชาติต่างๆ และสังคมควรต้องเฝ้ามองสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงในตัวนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายโดยเฉพาะกับประเทศที่ไม่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีการทุจริตคอร์รัปชันสูง ข้าราชการคอยแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัว และเน้นแต่การ

เอาตัวรอด ซึ่งรายงานของโกลบอล วิทเนสที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ได้จุดประกายให้เห็นถึงการตกลงธุรกิจ โรงงานยางพาราที่ไม่โปร่งใสของบริษัทเวียดนาม ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคนในวงการเมืองและ เศรษฐกิจของลาวและกัมพูชา แต่ถึงกระนั้น บริษัทดังกล่าวก็ปฏิเสธรายงานดังกล่าวว่าไม่ตรงกับความเป็นจริง และรัฐบาลของทั้งลาวและกัมพูชาก็เพิกเฉยต่อรายงานฉบับนี้ ทั้งนี้ ค่าธรรมเนียมสัมปทานตัดไม้ถือเป็นวิธีหนึ่งในการเพิ่มรายรับของเวียดนามและลาว และในหลายๆ กรณี ทางกองทัพเป็นผู้มีบทบาทหลักในการตัดไม้ (Matsumoto and Hirsh 2003:135-137) ซึ่งในกรณีนี้ การตรวจสอบจากภายนอกและการยื่นเรื่องร้องเรียนก็จะทำได้ยาก

ทั้งนี้ ในสภาวะการณ์เช่นนี้ ความเป็นไปได้ที่จะหยุดการตัดไม้ทำลายป่าคือ การตัดเส้นทางทำให้เงินทุนสนับสนุนกิจกรรมใดๆ ของรัฐที่กระตุ้นให้มีการตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้ ธรรมชาติของแต่ละประเทศก็ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงการทำงาน แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องมีการควบคุมเพื่อที่เงินลงทุนจากองค์กรระหว่างประเทศหรือจากแหล่งเงินทุนต่างประเทศจะได้ไม่ไหลเข้าสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจใดๆ ที่จะนำไปสู่การตัดไม้ทำลายป่า

เอกสารอ้างอิง

- Barney, K. 2010. *Notes to a Research Visit to Ban Pak Veng, Hinboun District, Lao PDR, with Special Reference to the Theun Hinboun Hydropower Company Project and the Oji Lao Plantation Forestry Company Ltd., Project*. Canberra, Australia: Australian National University.
- Food and Agriculture Organization (FAO). 2010. *Global Forest Resources Assessment 2010*. Rome, Italy: FAO.
- Fujita, S. 2012. Forest Protection in Laos and Various Measures for Sustainable Resource Utilization. *Shinrin Gijutsu* (Forest Technology) No. 848 (November) 34-38 (in Japanese).
- Global Witness. 2013. *Rubber Barons*. London, UK: Global Witness.
- Higashi, Satomi. 2010. Forest policies Leading to Deforestation and the Role of “Outsiders”. In M. Ichikawa, D. Naito and F. Ubukata (eds.) *The People of Tropical Asia and Forest Management Systems: The Case for Governance on the Scene*. Tokyo: Japan: Jimbunshoin 66-84 (in Japanese).
- Kashio, M. Causes of Deforestation in Southeast Asia and Countermeasures Promoted. *Global Environmental Forum* (in Japanese). <http://www.gef.or.jp/forest/kashio.htm#BURN> (Last accessed in July 2013)
- Matsumoto, Satoru, and Phillip Hirsch. 2003. Forest Loss in Mekong Watershed Countries and its Causes. In M. Inoue (ed.) *Forest Loss and Conservation in Asia*. Tokyo, Japan: Chuo Hoki 132-148 (in Japanese).
- Mekong Watch. The Nam Theun 2 Dam (in Japanese). <http://www.mekongwatch.org/env/laos/nt2/> (Last accessed in July 2013)
- World Wildlife Fund (WWF) Greater Mekong Programme. 2013. *Ecosystem in the Greater Mekong: Past Trends, Current Status, and Possible Futures*.

แม่โขงวอตช์ (Mekong Watch)

¹ วิดีโอรวบรวมสารคดี เผ่ามองแม่น้ำโขง ปี 2556 ชื่อเรื่อง การเปลี่ยนแปลง: ป่าไม้และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในลาว (Changing Forests and Lifestyles in Laos) (<http://www.youtube.com/watch?v=ac9OIXLWm2I>) วิดีโอเรื่องนี้ อธิบายความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างป่าไม้กับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาวกับวัฒนธรรม และผลกระทบจากการที่นโยบายและโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ ซึ่งมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีต่อความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศและชีวิตความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและเคารพต่อธรรมชาติ

² รายละเอียดเพิ่มเติม ดูบทที่ 1-2 ผลผลิตจากป่าและความมั่นคงทางอาหาร: กรณีศึกษาในลาว

³ ดูบทที่ 3-1 การนับถือผีและการอนุรักษ์ป่าไม้ในลุ่มน้ำโขง

⁴ ดูปทที่ 2-9 การทำไร่หมุนเวียนและชีวิตเกษตรกรรมที่สูงทางตอนเหนือของลาว

⁵ ดูปทที่ 2-5 ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาอย่างรวดเร็วบนลำน้ำสาขาของแม่น้ำโขง: กรณีโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ น้ำเทิน 2 ในลาว